

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25 085
Carolina Morales
08-508 25 146

Till
Socialnämnden
2021-08-31

Handläggning av barnärenden 0-12 år

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till övriga stadsdelsnämnder för kännedom samt uppdrar till förvaltningen att under 2022 genomföra motsvarande granskning i resterande förvaltningar.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Carstorp Wolgast
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Granskningen avser handläggningen av barn 0-12 år och omfattar stadsdelsförvaltningarna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta. Sammanlagt granskades 80 slumpvis utvalda ärenden, 20 per stadsdelsförvaltning.

Granskningen visade bland annat att såväl förhandsbedömningar som utredningar skedde inom lagstadgad tid i majoriteten av ärendena. Relevanta skyddsbedömningar och utredningsdokument fanns i så gott som alla ärenden. Vidare visade granskningen att barn gjordes delaktiga i hög grad i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Längre fram i processen mattades dock barnets inflytande av, vilket är ett tydligt utvecklingsområde. Pandemin har sannolikt påverkat vissa av resultaten, bland annat andelen anmälningsmöten.

Bakgrund

Aktuellt granskningstema valdes ut då Inspektionen för vård och omsorg (IVO) återkommande belyser brister i den sociala barnvården.¹ Granskningens syfte är att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på ett likställt sätt.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 25 augusti 2021. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 26 augusti 2021.

Ärendet

Granskningen avser handläggning av barn 0-12 år och omfattar stadsdelsförvaltningarna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta. Sammanlagt granskades totalt 80 slumpvis utvalda ärenden, 20 per stadsdelsförvaltning. Tidsperioden som granskades var 2020/2021. Vidare hölls en intervju med ledning och medarbetare vid respektive enhet.

De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens ovannämnda definition av god kvalitet, där områdena tillgänglighet och effektivitet redovisas under gemensam rubrik.

Trygghet och säkerhet

I en majoritet av ärendena skedde såväl förhandsbedömningar som utredningar inom lagstadgad tid. Relevanta skyddsbedömningar och utredningsdokument fanns i så gott som alla ärenden. I ett fåtal ärenden jämnt fördelat över de granskade stadsdelsförvaltningarna men tydligt mest i Bromma stadsdelsförvaltning, bedömde socialtjänstinspektörerna att utredningsarbetet var tunt, med få

kontakter med familjen och ibland inga kontakter med andra vuxna kring barnet. Den avslutande bedömningen hänvisade ofta till att vårdnadshavarna inte samtyckte till insats. Samtidigt syntes inte motivationsarbete för att påverka vårdnadshavarens inställning till insats. Att flera ärenden brast i detta hänseende är oroande då det skulle kunna innebära att socialtjänstens kärnuppdrag att värna om barn i behov av stöd och skydd inte fullgörs i tillräcklig grad.

Självbestämmande och integritet

I det granskade materialet gjordes barn i hög grad delaktiga i början av processen och gavs möjlighet att uttrycka sin åsikt om det utredningen gällde. Längre fram i processen mattades barnets inflytande tydligt av. Det är viktigt att socialsekreterarna fortsätter att säkerställa barnets inflytande genom hela ärendets gång, eftersom relevant stöd och skydd till barnet också kan vara avhängigt att barnets rätt till inflytande tillgodoses. Barn som med anledning av låg ålder eller funktionsnedsättning inte kunde delta i samtal hade socialsekreteraren i de allra flesta fall träffat och observerat. I det granskade materialet återfanns också en bred flora av samtalsstödjande verktyg såsom bland annat tre hus, nallekort och smileys.

Kunskapsbaserad verksamhet

Strukturerade bedömningsinstrument förekom inte i det granskade materialet. I intervjuerna betonade flera enheter att EARL 20 B² är efterfrågat. Staden kommer inom kort att erbjuda utbildning i instrumentet, vilket framför allt är viktigt för att tidigt identifiera barn med hög risk att utveckla ett antisocialt beteende. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning har nyligen kommit igång med att använda iRisk, som ger ett strukturerat underlag för riskbedömning för fortsatt våld. iRisk bör vara av intresse för hela staden eftersom IVO vid flera tillfällen har påtalat att socialtjänsten generellt brister i att bedöma risken för att barnet ska utsättas för fortsatt våld.³

Barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning var tydligt överrepresenterade i det granskade materialet. Mot bakgrund av detta finns starka skäl att systematiskt prioritera kunskap, bemötande och anpassningar kopplade specifikt till verksamheten såväl i myndighetsutövningen som vid utförarsidan.

² Early Assessment Risk List for Boys/Girls – ett risk/behovsbedömningsinstrument som bygger på evidensbaserad kunskap om riskfaktorer hos barn, familj och närmiljö som forskning visat har samband med fortsatt normbrytande beteende

³ IVO (2020) Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp, (2021) Vad har IVO sett 2020

Helhetssyn och samordning

Barnets situation i skolan är en viktig faktor att väga in i bedömningen kring risk- och skyddsfaktorer då en fullgjord skolgång är bland de viktigaste skyddsfaktorerna.⁴ Utifrån granskningens resultat konstateras att skolsituationen uppmärksammas men att detta behöver öka och att fokus också tydligare bör ligga specifikt på skolresultaten. Likaså behöver även behov kopplat till skolsituationen i högre grad vägas in i uppdrag till utföraren och specifikt följas upp vid uppföljning av insats.

När ett barn har kontakt med flera olika samhällsinstanser samtidigt har både socialtjänsten och hälso- och sjukvården en skyldighet att ta initiativ till samordnad individuell plan (SIP). Annars riskerar barnets behov falla mellan stolarna och för mycket ansvar för samordning riskerar landa på vårdnadshavaren. Utifrån detta är det oroväckande att SIP används i så låg grad. Det var dock positivt att skolan bjöds in till alla SIP-möten i granskningen. Även anmälningmöten förekom i låg grad. Granskningen avser handläggning under pandemin där ändrade arbetssätt och sjukfrånvaro vid förvaltningarna och i övriga samhället sannolikt har påverkat granskningsresultaten, bland annat gällande antal SIP- och anmälningmöten.

Effektivitet och tillgänglighet

Samtliga enheter framförde att det saknas insatser som erbjuder praktiskt- och socialpedagogiskt stöd för de familjer som av olika skäl har svårt att tillgodogöra sig de familjebehandlande samtal som den interna öppenvården erbjuder. Socialtjänstinspektörerna delar denna uppfattning utifrån vad som framkom i dokumentationen. Det är angeläget att socialtjänsten kan erbjuda insatser som utformas tillgängligt utifrån brukarens förutsättningar och behov.

Jämställdhetsanalys

Granskningen har haft ett jämställdhetsperspektiv genom att samtliga variabler har granskats uppdelat på kön, för att på så sätt kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar. I granskningen ingick hälften flickor och hälften pojkar. Granskningen visade inga skillnader i handläggningen utifrån kön.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Granskningens resultat visar på viktiga framsteg; att handläggningen generellt är rättssäker, att arbetet kring att stärka fokus på skolan som skyddsfaktor ger avtryck och att barns delaktighet har ökat i jämförelse med tidigare granskningar. Det framgår också att utvecklingsarbetet måste fortsätta, bland annat för

att ännu mer stärka socialtjänstens fokus på skolsituationen samt att socialtjänsten tidigt ska identifiera och ge stöd till barn med hög risk. Inom ramen för de pågående budgetuppgifterna sker redan utvecklingsarbete som rör samma teman som de identifierade bristerna; bland annat kring skolsociala team, insatser som stabiliserar skolgång för barn som är aktuella hos socialtjänsten, stärkt samverkan med skolan och den stadsövergripande satsningen Rätt stöd i rätt tid som syftar till att analysera och utveckla socialtjänstens arbete med barn och unga. Likaså finns pågående uppdrag kring att fortsätta stärka barnrättsperspektivet och barns delaktighet. Utbildning i EARL 20B påbörjas inom kort till stadens medarbetare, utöver detta kommer socialförvaltningen att se över möjligheterna till utbildning i iRisk samt hur NPF-kompetens kan säkerställas i verksamheterna. Vidare kommer de olika sakfrågorna i granskningens resultat fortsatt processas i de stadsövergripande nätverken för chefer och medarbetare.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende handläggningen av barnärenden 0-12 år i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Kungsholmen och Spånga-Tensta. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder och att rapporten även överlämnas till övriga stadsdelsnämnder för kännedom. Slutligen föreslås att de sex stadsdelsförvaltningar som inte omfattas av aktuellt tema 2021 granskas på samma tema under 2022, med syfte att ta fram en heltäckande bild för hela staden.

Bilaga

Handläggning av barnärenden 0-12 år